

Fintor Gábor: A Tokaj-hegyaljai Szüreti Napok fesztivál összehasonlító vizsgálata (2022-es és 2023-as felmérésekkel) a látogatók szemszögéből

Bevezetés

Pavluska Valéria országos reprezentatív kutatásának eredményei azt mutatják, hogy a leglátogatottabb kulturális színterek a fesztiválok, a mozik és a könnyűzenei koncertek. Alacsony a könyvtárba és a művelődési házba járók száma, de az olvasási szokások alakulása sem mutat kedvező képet (Pavluska 2016). Hunyadi (2005) azt emelte ki, hogy a művelődési házak látogatása inkább az idősebb, képzetlenebb, kisebb településeken élő lakosságra jellemző, a fiatalok pedig leginkább a moziba és könnyűzenei koncertekre látogatnak el. Dudás és Hunyadi 2003-as, 14-70 év közöttiek körében végzett reprezentatív kutatásának eredményei is azt mutatták, hogy a legnépszerűbb kulturális színterek a mozik és a kiállítások, legkevésbé pedig komolyzenei koncertre jár a magyar lakosság (Dudás - Hunyadi 2005). A Századvég (2018) ötvenháromezer főt magában foglaló vizsgálatából az derül ki, hogy a szórakoztató műfajok a legnépszerűbbek. A magaskultúra (opera, komolyzenei koncert, balett) a társadalom mindössze 1-2 százalékát tudja havi rendszerességgel megszólítani. Részben jelez csak hasonló eredményeket egy 2018-ban készített kutatás (Pavluska és mtsai, 2018: 25), amely szerint a népzenei, világzenei, dzsessz és komolyzenei koncertek, az operett, operaelőadások, balett vagy más táncművészeti előadások, valamint a cirkuszi előadások bizonyultak a legkevésbé látogatott kulturális programnak. A népszerű színterek között azonban nem csak a mozik, a fesztiválok vagy a szórakozóhelyek jelentek meg, hanem a különböző műemlékek, történelmi emlékhelyek és a múzeumok is, sőt, a művelődési házak is a középmezőnyben végeztek. Így egyfajta elmozdulás érzékelhető a különböző kutatások eredményei alapján a közművelődési színterek népszerűségében, amelyet a kulturális statisztika adatai is alátámasztanak: még a pandémiával sújtott 2021-es évben is közel 40 millió látogatási alkalma volt a közművelődésnek országosan, és a könyvtári beiratkozott olvasók és programlátogatók száma is meghaladta a 4 millió főt (Kultstat 2022).

Pavluska (2016) a szabadidőeltöltés aktív formái közé sorolja a fesztiválokat, ezzel foglalkozunk - a továbbiakban - tanulmányunkban.

Fesztiválnak nevezhetünk „minden olyan – egy vagy több téma köré szerveződő, rendszeresen megrendezésre kerülő, egy vagy több helyszínen történő, meghirdetett programmal rendelkező kulturális, művészeti, gasztronómiai – eseménysorozatot, amelynek célja, hogy közönsége részére kiemelten színvonalas, értékközvetítő, minőségi, ismereteket is bővítő és egyben szórakoztató, szabadidős közösségi élményt nyújtson (Sulyok – Sziva 2009 a Magyar Fesztiválszövetség definíciója alapján).

A fesztiválok a turizmus általános, helyi és turisták közötti kapcsolatát tekintve eltérő tulajdonságokkal rendelkeznek. A turizmusban általánosságban jellemző a spontaneitás hiánya, ugyanakkor a fesztiválok esetében ez tetten érhető. A fesztivállátogatók alapvetően nem érzéketlenek a helyi kultúra iránt. A legkomolyabb negatív hatások a helyi lakosok és a fesztivállátogatók kapcsolatából eredhetnek, hisz az egyes fesztiválok és az azon résztvevők a helyi lakosok mindennapi életét megzavarhatják. A fesztiválok a helyi lakosság számára elsődlegesen csak kikapcsolódási pontot jelentenek (Kundi 2013).

A fesztiválturizmus társadalmi-kulturális hatásait vizsgáló tanulmányok az elemzések során a kultúrát legtöbbször a művészeti kultúrával azonosítják, a hatásvizsgálatokhoz pedig a turizmus társadalmi-kulturális hatásainak elemzési módszertanát alkalmazzák.

A fesztiválok pozitív társadalmi-kulturális hatásai a következőkben foglalhatók össze (a Művészeti Fesztiválok Nyilatkozata a Kultúrák Közötti Párbeszédéről 2008 alapján):

- a fesztiválok széles közönséget érnek el;
- a fesztiválok növelik a részvételt, elősegítik a valahová tartozás élményét;
- a fesztiválok fellendítik a kulturális turizmust;
- a fesztivál alkalmas a kultúrák közötti párbeszéd megindítására;
- a fesztivál képes a művészi tudatosság, a menedzserek, munkatársak, önkéntesek növelésére;
- a fesztiválok a helyi közösség kifejezései;
- egyedülálló szerepet játszanak az oktatási kontextusban;
- mindenféle közönség számára nyitott hozzáférést nyújtanak a fesztiválok kulturális tevékenységeihez;
- szembehelyezkednek a sztereotípiákkal, előítéletekkel

A fesztiválok elsődleges célja addicionális kulturális érték létrehozása, annak átadása. Kiemelkedő szerepük megmutatkozik a kulturális értékek közvetítésében és elfogadtatásában, valamint a kulturális integráció elősegítésében. Hozzájárulnak az adott desztináció kultúrájáról, értékeiről, valamint az ott élő emberekről alkotott kép pozitív kialakításához, a negatív sztereotípiák leküzdéséhez, valamint a desztináció imázsának pozitív erősítéséhez (Kundi 2013).

A következőkben Tokaj-Hegyaljára fókuszálunk, ahol a térség egyik legrégebbi szüreti fesztiválját, a 2023-ban 91 éves Tokaj-hegyaljai Szüreti Napok rendezvényt vizsgáljuk a látogatók szemszögéből.

A tokaji bor pedig évszázadok óta meghatározó szerepet játszik nemzeti identitásunk alakulásában, hazánk nemzetközi megítélésében, amit a Tokaj-hegyaljai Szüreti Napok méltóképpen közvetít

(idén 91 éves a rendezvény, hisz 1932 óta ünneplik) a „Fehér borok, színes kultúra” szlogen jegyében (www.tokajszuretinapok.hu).

A 950 éves Tokaj, a magyarság emblemikus városa, a tokaji aszú névadó települése, hungarikum, világörökségi helyszín (Dankóné és mtsai 2023). Ezért határozott úgy a város képviselő-testülete, hogy 2023-at „Tokaj 950 éves” emlékévvé nyilvánítja, és arra törekszik, hogy az év minden eseménye a jubileum méltó megünneplését szolgálja (267/2022.(XII.22.) határozat (Tokaj Város Önkormányzat). Az emlékév egyik legfontosabb eseménye a Tokaj-hegyaljai Szüreti Napok lett Tokajban.

Mivel a rendezvény nagy tömegeket mozgat meg, ezáltal kiváló lehetőséget teremt, hogy a különböző közösségek, művészeti csoportok a nagyközönség előtt is bemutatkozzanak. A rendezvény egyik legfontosabb „pillanata” - minden évben - a szüreti felvonulás, amelyen mind a 27 hegyaljai település képviselteti magát. Ezen részt vesznek a Borlovagok, a kisbíró; felvonulnak hintókocsik, lovasok, mazsorettek, fúvósok, településvezetők, hagyományőrző csoportok.

A rendezvény programelemei:

- Népünnepély: amatőr és profi előadóművészek szórakoztatják a közönséget, kiemelt hangsúlyt kapnak a családi- és gyermekprogramok.
- Borászati, SZAKMAI programok: A város főterén és a sétáló utcában kialakítjuk a borászatok utcáját. Az egységes arculatú pavilonokban a borvidék meghatározó borászatai jelennek meg. Fontos eleme a programoknak a szőlő-összeadási ceremónia, amikor a borvidék valamennyi polgármestere – egyedülálló összefogás keretében – Tokajba hozza az adott település szőlőjét, és ebből a következő évre elkészül a „Polgármesterek bora”.
- Művészeti programok: Az igényes vendégkör igényeinek kiszolgálására egyrészt zenei programokat szervezünk a jazz, a blues műfajaiban; másrészt magas kulturális tartalommal bíró színházi előadásokat.
- Gasztronómiai programok: Ezek két helyszínen valósulnak meg: a fesztivál központi helyén és az alternatív helyszíneken. (www.tokajszuretinapok.hu)

A kutatás célja, módszere

A kutatás során a Tokaj-hegyaljai Szüreti Napok rendezvény látogatói körében végeztünk elégedettség-felmérést a 2023-as fesztivál alatt kérdezőbiztosok segítségével, akik a háromnapos fesztivál alatt mindennapon dolgoztak 16 órától 21 óráig. A kutatás módszere a kérdőíves adatgyűjtés volt. A válaszadók bázisát a 2023-as évben megrendezett rendezvény résztvevői teszik ki, akik a kérdőíveket a helyszínen töltötték ki, a kérdezőbiztosok tapasztalatai alapján az elutasítás mértéke csekély volt. Az elemzéshez használt minta nagysága 357 fő (a fesztiválon részt vettek száma a becslések alapján 10 ezer ötszáz fő volt). Az elemzés során tapasztalt belső összefüggéseket és eredményeinket a 2022-ben felvett kérdőíves adatgyűjtés eredményeivel összehasonlítva közöljük. A 2022-es kutatás során használt minta mérete 260 fő. A minták nem tekinthetők valószínűségi mintavételeknek, az eredmények tájékoztató jellegűek és főként a belső összefüggések vizsgálatára alkalmasak. Ugyanakkor kiváló origót jelent a következő évek szervezéséhez.

Az elemzés bázisát helyszíni, önkitöltős felmérés adja. A kutatás eredményei nem feltétlenül reprezentálják a Tokaj-hegyaljai Szüreti Napok rendezvényein résztvevő látogatók teljes halmazát, tehát a kitöltői bázis belső megoszlásaira vonatkozóan kaptunk releváns eredményeket. Az adatok általánosíthatóságával szemben felmerülő problémák között meg kell említeni az önszelekciós torzítást, tehát azt, hogy a válaszadók és a nem válaszadók eltérhetnek egymástól. A továbbiakban a 357 fős minta adatait nyers formában (azaz releváns populáció hiányában utólagos rétegzési és súlyozási eljárás nélkül) közöljük.

Egy rendezvény látogatóinak vizsgálatára számos módszerrel van lehetőségünk. Kvalitatív technikák közül választhatjuk azt, hogy néhány kiválasztott látogatóval mélyinterjút készítünk, aminek a keretein belül megvizsgálhatjuk a látogatók attitűdjeit, motivációit a rendezvénnyel és az előadásokkal kapcsolatban. Ilyen esetekben általában 10-20 résztvevővel van lehetőség interjút készíteni és habár néhány tényezőt mélyen meg tudunk ismerni, a résztvevői bázis demográfiai mintázatát nem tudjuk megismerni és a látogatók általános véleményére vonatkozóan sem tudunk következtetni. Másik potenciális kvalitatív technika a fókuszcsoportos kutatási módszer, mely esetében egyszerre több, jellemzően 6-7 résztvevővel van lehetőség egy csoportos beszélgetés formájában. Fókuszcsoportos kutatások esetében fontos, hogy legyen valamilyen előzetes ismeretünk a vizsgált populációról, hogy valamilyen dimenzió mentén (korcsoport, településtípus, iskolázottság) homogén csoportokat tudjunk szervezni, ami mentén célzott kérdéseket tudunk vizsgálni. Ebben az esetben már megismerhetünk valamilyen mintázatot a véleményeken belül, de csoportosítás problémás, mert általában rendezvények látogatói esetében csak feltételezésekkel tudunk élni, ami félrevezető eredményekhez vezethet. Ahhoz, hogy a látogatói bázisra vonatkozóan általánosítható eredményekhez juthassunk kvantitatív technikát is alkalmazhatunk, mely, habár nem alkalmas a vélemények mély megismerésére, egy jól strukturált kérdőív segítségével a motivációk, vélemények és az ezekhez kapcsolódó mintázat megfelelő részletezettséggel felderíthetőek. Egy rendezvény esetében a kérdőíves módszert önkitöltős, vagy kérdező segítségével zajló kitöltéssel is elvégezhetjük (illetve telefonon is, de ez rendezvények esetében nem kivitelezhető). Mivel a rendezvényeken jellemzően sokan fordulnak meg és kérdezővel zajló adatgyűjtés esetében ehhez nagy humán erőforrás szükséges (ami magas költséggel jár és lassítja az adatgyűjtést), az önkitöltős kérdőíves módszer a jellemző eszköz. Ekkor a válaszadók saját maguk olvassák el és válaszolják meg a kérdéseket, ezzel pedig nagyszámú és gyors adatgyűjtést biztosíthatunk úgy, hogy a válaszadás anonim marad. Mindezek a szempontok alapján az önkitöltős kérdőíves adatgyűjtés mellett döntöttünk.

A kutatás eredményei

A következőkben a felvett kérdőíves adatok segítségével mutatjuk be a látogatói bázist és a rendezvénnyel kapcsolatos véleményeket, értékeléseket. A kutatás fő kérdése az, hogy kik fordulnak meg a rendezvényen, milyen motivációkon keresztül érkeznek ide és milyen véleménnyel vannak a szolgáltatásokkal kapcsolatban.

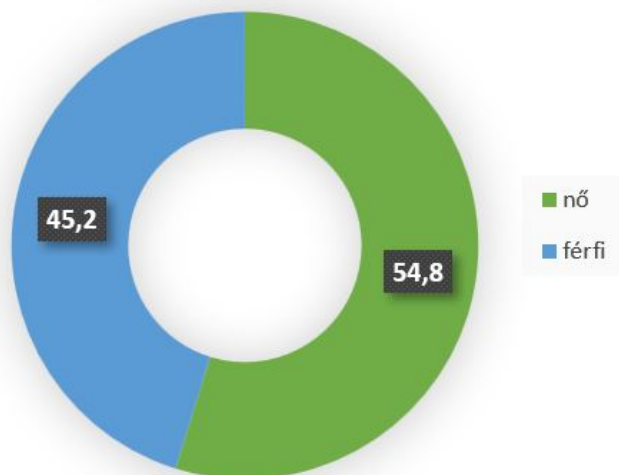
Elsőként a Tokaj-hegyaljai Szüreti Napok 2023-as fesztivál során vizsgált látogatóközönségének főbb demográfiai jellemzőit mutatjuk be, összehasonlítva azt a 2022-es látogatóközönség demográfiai jellemzőivel.

Az *1. ábra* alapján látható, hogy nem szempontjából a résztvevők tábora kiegyenlítettnek tekinthető, a 2023-as rendezvény látogatóinak 54,8 százaléka nő volt, míg 45,2 százalékuk férfi.

2022-ben a résztvevők 56,5 százaléka volt nő, és 46,5 százalékuk volt férfi. A két adatfelvétel adatai között jelentős különbség nem tapasztalható.

1. ábra: A 2023-as rendezvény látogatói nem alapján (%)

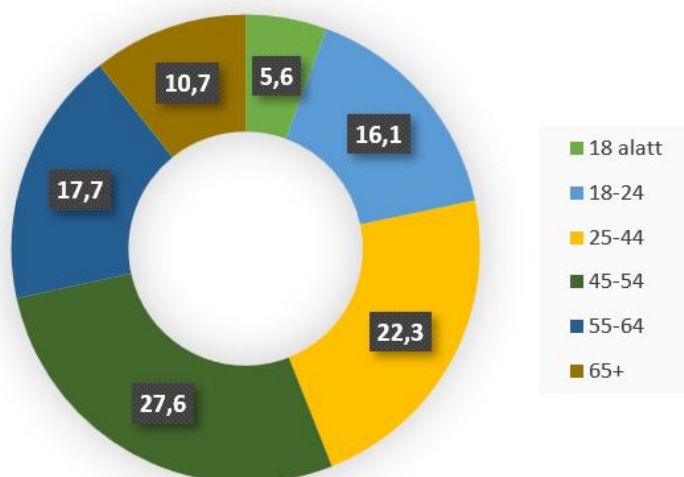
Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

A 2. ábrán megfigyelhetjük, hogy az életkor dimenzió mentén szintén kiegyenlített a látogatók megoszlása 2023-ban. A 2022-es fesztivál tendenciáját követve az ideit (2023-as) is a 45-54 évesek (27,6 százalék) és a 25-44 évesek (22,3 százalék) közül vettek részt a legtöbben a rendezvényen, 2022-ben 45-54 évesek a 27,4 százalékát, a 25-44 évesek pedig 26,6 százalékát tették ki a látogatói bázisnak. Az előző évtől eltérően a 18-24 éves korcsoport jelenléte 20,5 százalékról 16,1 százalékra csökkent, míg az 55-64 éves korosztály aránya 13,9 százalékról 17,7 százalékra nőtt. A 18 év alattiak (5,6 százalék) részvételi arányában is növekedés észlelhető (2022-ben 1,9 százalék).

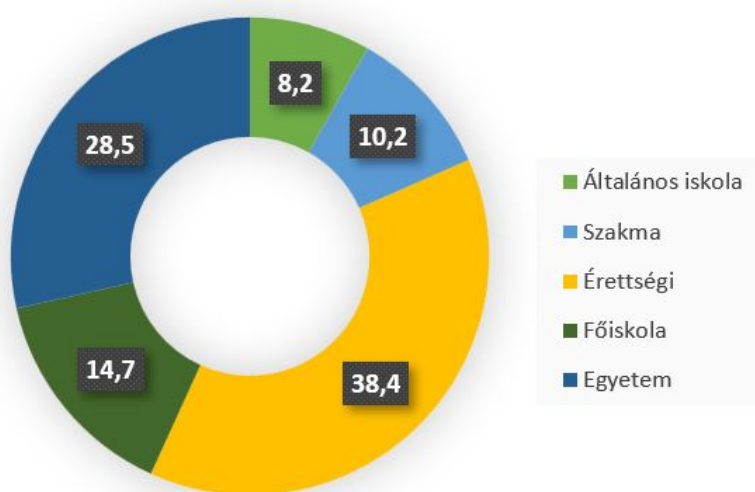
2. ábra: A 2023-as rendezvény látogatói korcsoport alapján (%)

Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

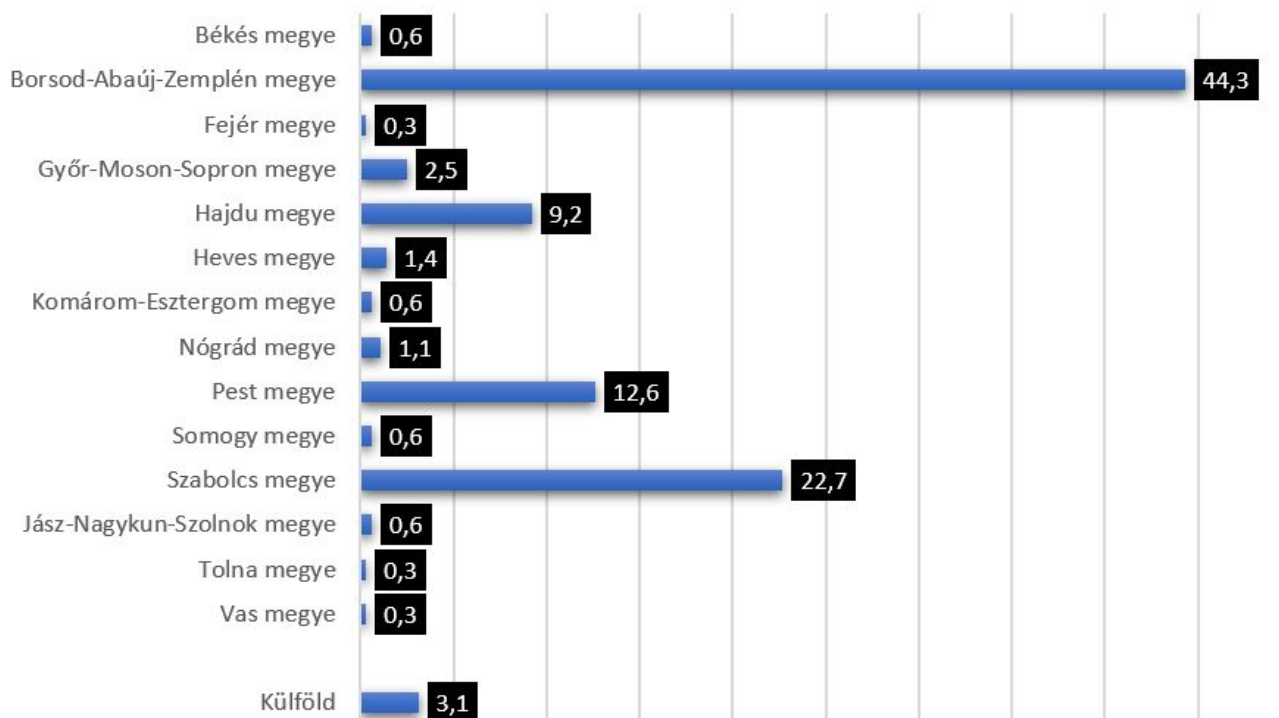
Iskolai végzettség alapján is heterogenitás tapasztalható a látogatói bázist illetően, a két vizsgált fesztivál között jelentős eltérések nem mutatkoznak. A legtöbb látogató legmagasabb iskolai végzettsége az érettségi. Az érettségivel rendelkezők 2023-ban a válaszadók 38,4 százalékát, míg 2022-ben a válaszadók 41,9 százalékát tették ki. Egyetemi vagy főiskolai végzettséggel rendelkezik a látogatók több, mint 40 százaléka mindkét vizsgált rendezvényben. 2023-ban 3,5-ről 8,2 százalékra nőtt azonban azon résztvevők aránya, akiknek legmagasabb iskolai végzettsége az általános iskola.

3. ábra: A 2023-as rendezvény látogatói iskolai végzettség alapján (%)
Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

A 4. ábrán látható, hogy az ország számos területéről érkeztek látogatók a Tokaj-hegyaljai Szüreti Napok rendezvényére a 2023-ban. A legtöbbben vagy Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyéből (2022-ben 36,2 százalék; 2023-ban 44,3 százalék) vagy Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyéből (2022-ben 31,5 százalék; 2023-ban 22,7 százalék) érkeztek a rendezvényre mindkét fesztivál alatt. 2023-ban az előző évi adatokhoz hasonlóan a résztvevők nagyjából egytizede érkezett Pest megyéből (12,6 százalék), illetve Hajdu megyéből (9,2 százalék). Míg 2022-ben a válaszadók 2,3 százaléka érkezett külföldről a rendezvényre, addig 2023-ban 3,1 százalékra nőtt az arányuk a résztvevők között.

4. ábra: A 2023-as rendezvény látogatói lakóhely alapján (%)
Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

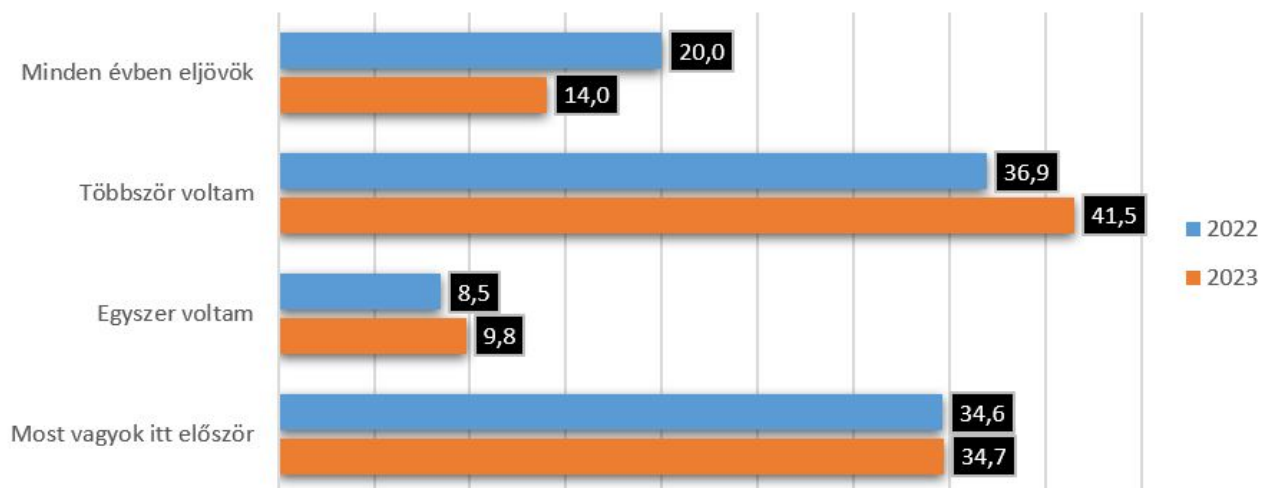
A kérdőívben a válaszadók lakóhelye is megkérdezésre került, amely település-szinten áll rendelkezésünkre.

A kutatás elsődleges célja az rendezvénnyel kapcsolatos vélemények felmérése volt, illetve a résztvevők elégedettségére és helyi szokásaira vonatkozó adatok gyűjtése. A következőkben az ezekre a dimenziókra vonatkozó adatok kerülnek bemutatásra a megkérdezett látogatói bázis válaszai alapján.

Az 5. ábrán látható, hogy mindkét vizsgált fesztivál esetében a látogatók nagyjából egyharmada (35 százalék) először járt a Szüreti Napokon, illetve nagyjából egytizedük esetében az aktuális fesztivál már a második alkalom volt. 2022-ben a válaszadók 20 százaléka vallotta, hogy minden évben ellátogat a rendezvényre, azonban ez az arány a 2023-as látogatói bázis esetében 14 százalékra csökkent. 36,9 százalékról 41,5 százalékra nőtt viszont azon résztvevők száma, akik többször voltak már a Szüreti Napok rendezvényen.

5. ábra: Járt már a Tokaj-hegylajai Szüreti Napok rendezvényen? (%)

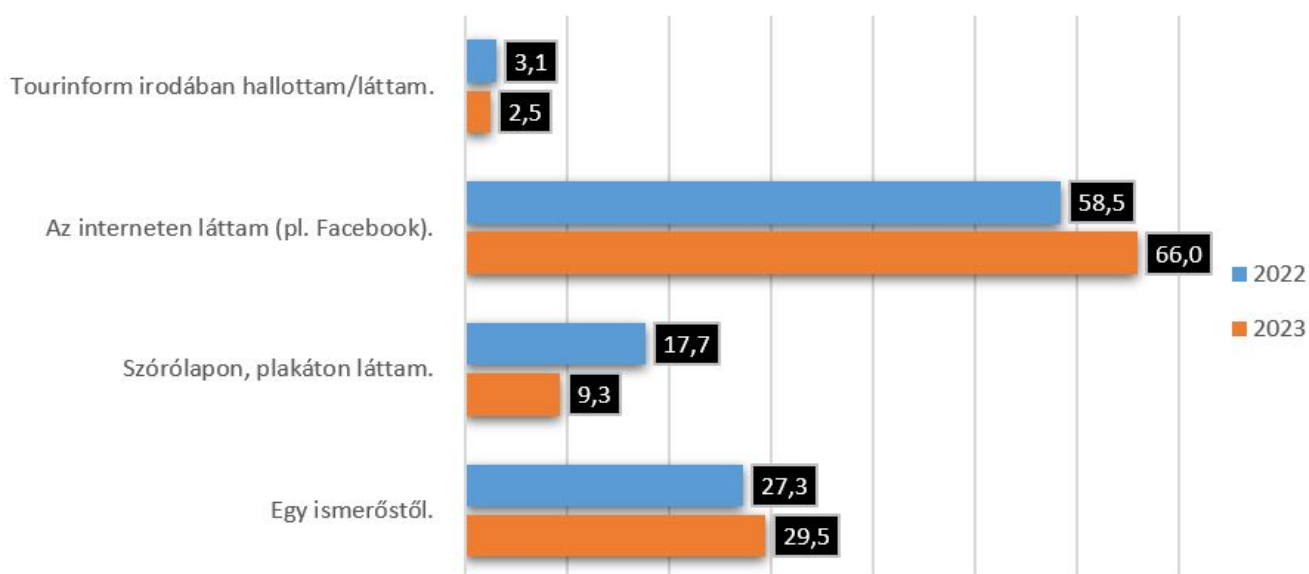
Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

Marketing szempontjából lényeges felmérni azt is, hogy honnan értesültek a látogatók az eseményről. 2023-ban válaszadók kétharmada az interneten értesült a Szüreti Napok rendezvényéről, ami majdnem 8 százalékponttal haladja meg a 2022-es eseményen interneten értesülők arányát (6. ábra). Jelentősen csökkent azon résztvevők aránya, akik szórólapon vagy plakáton értesültek a rendezvényről, a 17,7 százalékos arányhoz képest 2023-ban csak a válaszadók 9,3 százaléka tartozik ezen csoportba. Az ismerőseiktől nagyjából a résztvevők 30 százaléka értesül a rendezvényről, míg Tourinform irodában csak a válaszadók töredéke (3 százalék) mindkét fesztivál adatai alapján.

6. ábra: Honnan értesült az eseményről? (%)

Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

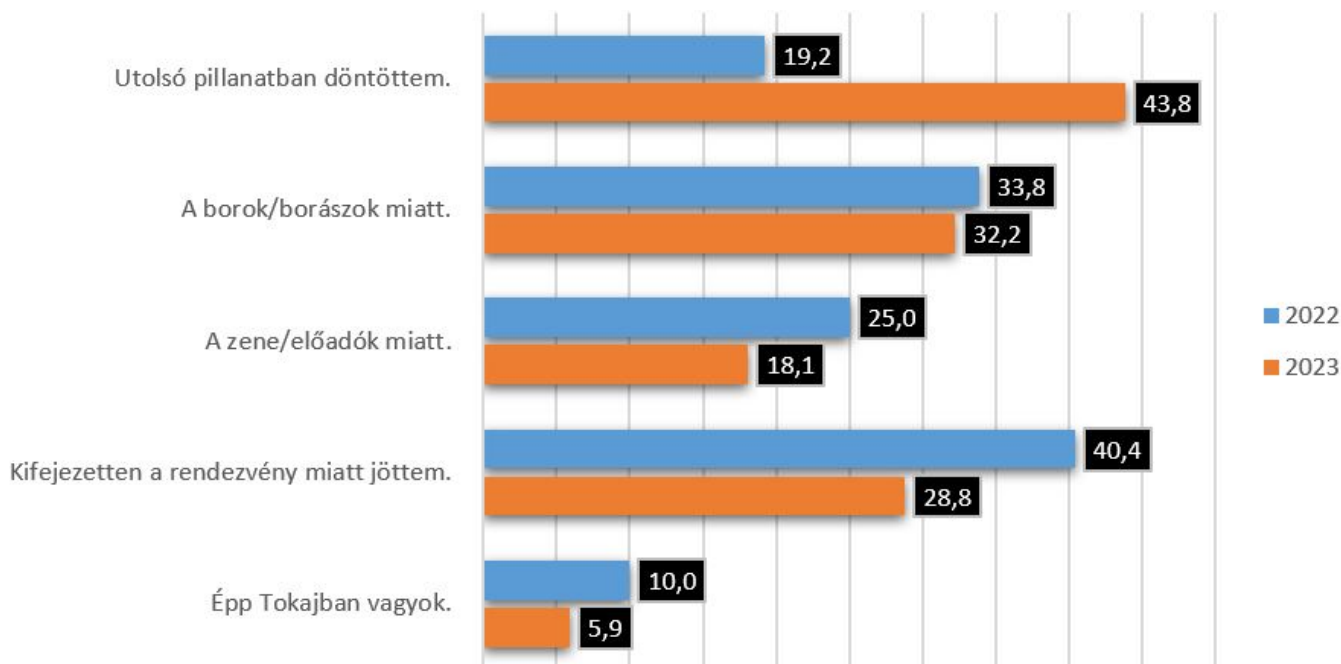

A látogatók körében eltérően alakulnak a rendezvényre látogatás céljának tendenciái (7. ábra): míg 2022-ben a kitöltők 40 százaléka kifejezetten a rendezvény miatt érkezett Tokajba, addig 2023-ban ez csak a válaszadók 28,8 százalékára igaz. Az aktuális (2023-as) fesztiválon a résztvevők jelentős része (43,8 százaléka) utolsó pillanatban döntött úgy, hogy ellátogat a rendezvényre, míg ez az

arány 2022-ben 19,2 százalék volt. Csökkent azoknak az aránya, akiket a zenei programok vonzottak a rendezvényre, illetve azon résztvevőké is, akik a rendezvény ideje alatt épp Tokajban voltak és csak emiatt látogattak a rendezvényre. A borok és borászatok miatt érkező látogatók aránya 2023-ban is 33 százalék körül mozog.

7. ábra: Milyen céllal jött a rendezvényre? (%)

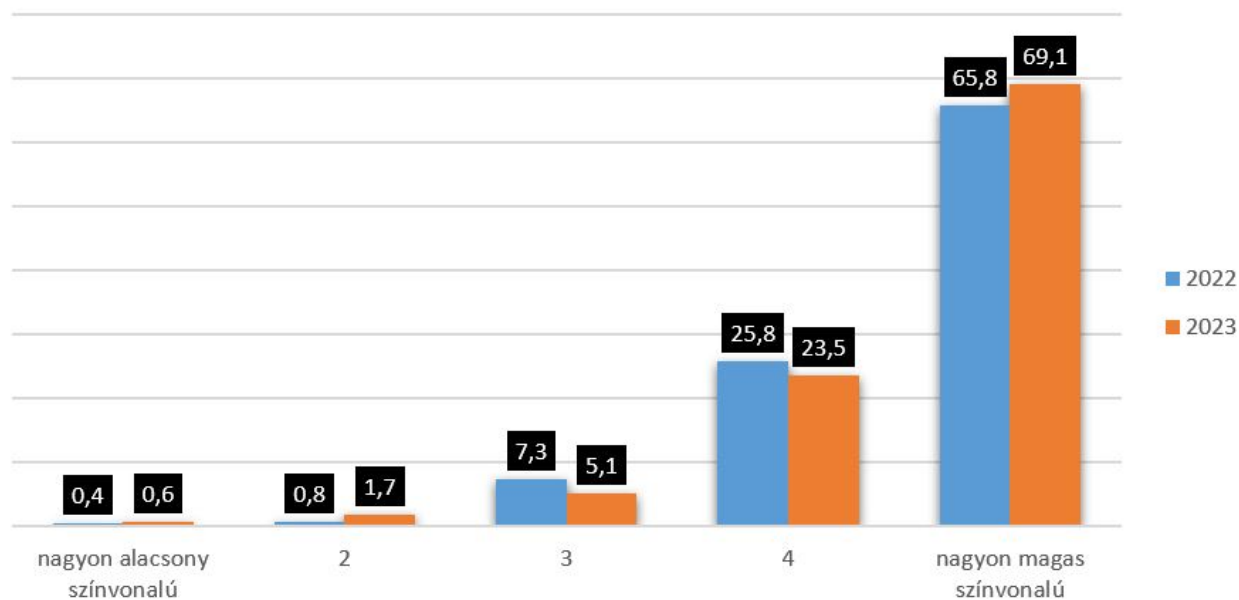
Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

A rendezvényt 2022-ben a válaszadók 65,8 százaléka ítélte nagyon magas színvonalúnak, míg ez az arány 2023-ban már majdnem 70 százalékra emelkedett (8. ábra). Az 1-től 5-ig terjedő skálán (ahol az 5-ös érték jelentette a 'nagyon magas színvonalú' válaszlehetőséget) mindkét évben a résztvevők nagyjából negyede értékelte a rendezvény színvonalát 4-esre. Csökkent azok aránya, akik 3-asra értékelték a rendezvény színvonalát. A 2-es és 1-es értékeket jelölők elenyésző arányban vannak csak jelen a mintákban.

8. ábra: Milyennek ítéli meg a rendezvény színvonalát? (%)

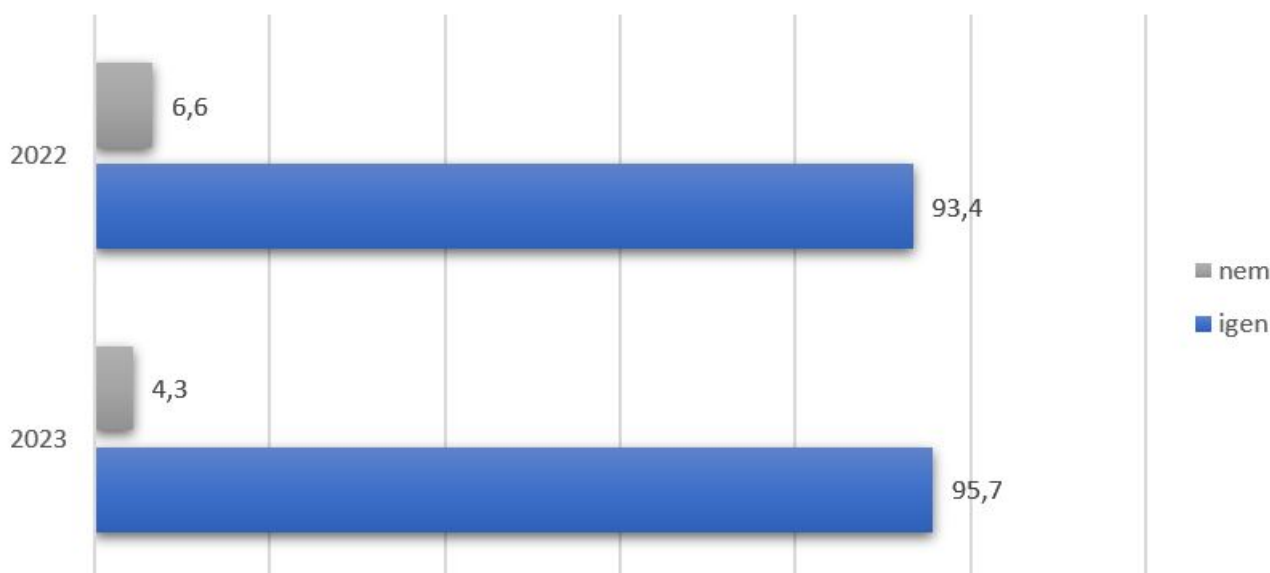
Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

A 9. ábrán megfigyelhetjük, hogy 2022-ben a résztvevők 93,4 százaléka válaszolta azt, hogy eljönne a rákövetkező évben is a rendezvényre, míg 2023-ban a válaszadók 96 százaléka adott arra utaló választ, hogy jövőre is visszatérne a rendezvényre.

9. ábra: Jövőre eljönne újra? (%)

Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

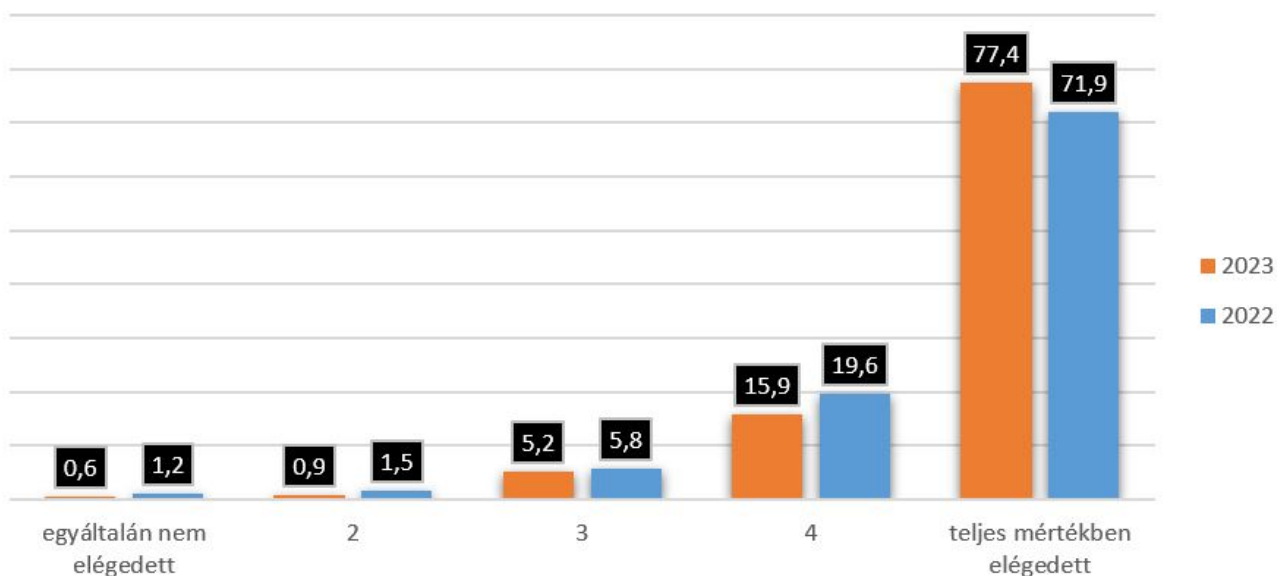

Az általános elégedettség tendenciái után megvizsgáljuk a bizonyos szolgáltatásokkal kapcsolatos elégedettség jellemzőit is. Hasonló eredményeket tapasztalunk a borászatokkal való elégedettség kapcsán, mint amiket a rendezvény színvonalának megítélésekor kaptunk. Míg 2022-ben a látogatók 71,9 százaléka volt teljes mértékben elégedett a borászatokkal a rendezvényen, addig ez az arány 2023-ban már 77,4 százalék volt (10. ábra). Az elégedetlennek tekinthetők aránya

elenyésző.

10. ábra: Mennyire elégedett a borászatokkal? (%)

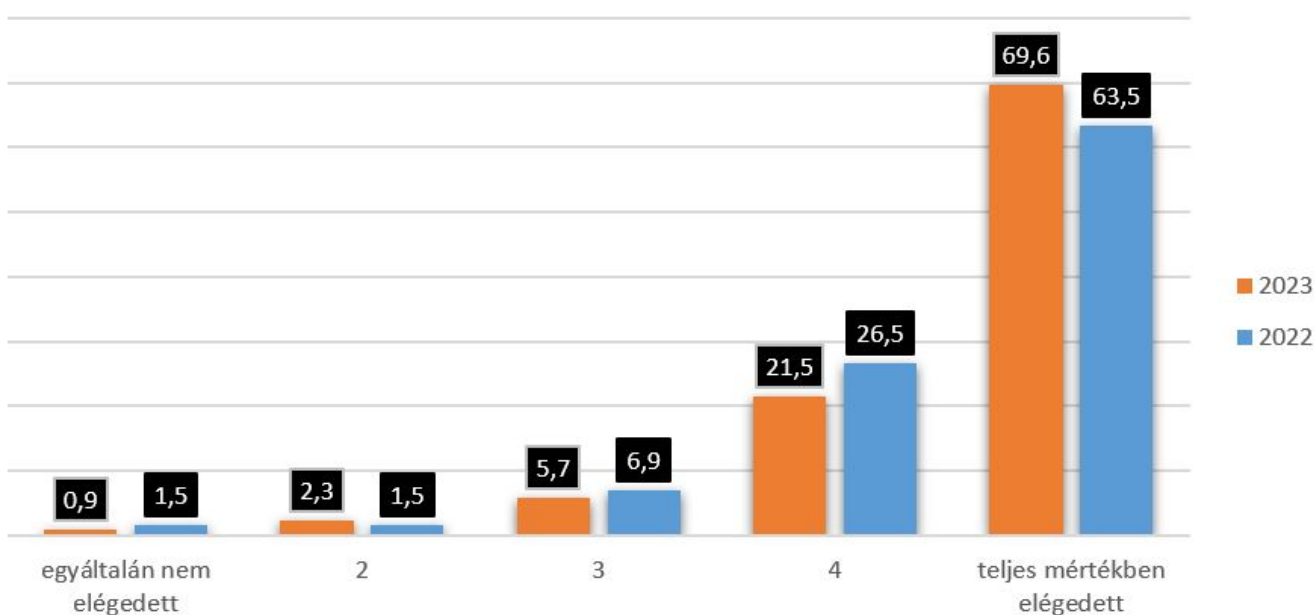
Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

A borászatokhoz hasonlóan a vásár, az árusok és az ételek megítélése is igen kedvező (11. ábra). Mindkét évben a résztvevők nagyjából kétharmada teljes mértékben elégedett volt az említett szolgáltatások minőségével.

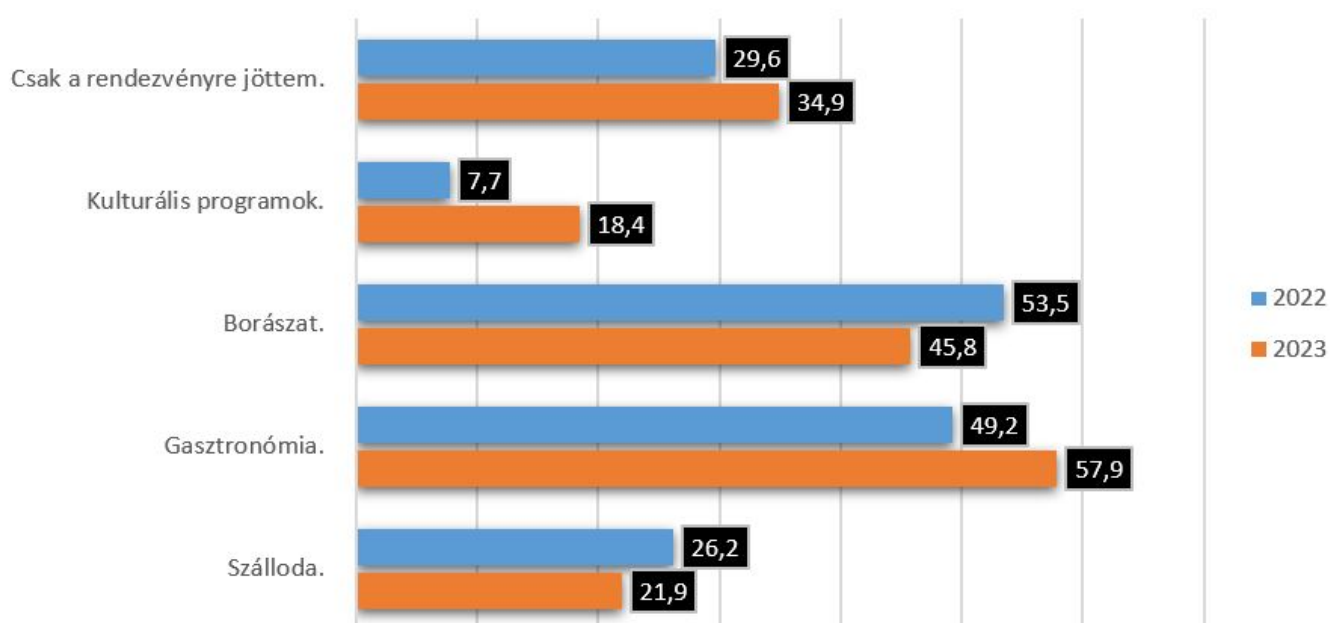
11. ábra: Mennyire elégedett a vásárral, az árusokkal, az ételekkel? (%)

Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

A rendezvény alatt a látogatók számos szolgáltatást vettek igénybe Tokajban, ezen a téren több eltérést is tapasztalunk a két vizsgált fesztivál között, melyeket a 12. ábra tartalmaz. Míg a 2022-es fesztiválon a borászatok voltak a legnépszerűbb szolgáltatások, addig 2023-ban a gasztronómiával kapcsolatos szolgáltatások bizonyultak a legkedveltebbnek, mivel a látogatók 57,9 százaléka vette igénybe őket Tokajban tartózkodása alatt. A borászatok szorultak a második helyre, a válaszadók 45,8 százaléka vett igénybe borászattal kapcsolatos szolgáltatást, ami lényegesen kevesebb mint a 2022-es látogatói bázis adatai alapján tapasztalt 53,5 százalék. Szállodában idén (2023-ban) is a résztvevők nagyjából egynegyede szállt meg. A kulturális programokon való részvétel a 2023-as válaszadói bázis esetében megnövekedett, a látogatók 18,4 százaléka vett részt kulturális programokon, ami több mint kétszerese a 2022-ben tapasztalt aránynak (7,7 százalék). A résztvevők között továbbra is jelen van egy nagyjából 30 százalékos látogatói bázis, akik csak a rendezvényre érkeznek Tokajba, és nem vesznek igénybe semmilyen szolgáltatást.

12. ábra: Tokajban milyen szolgáltatásokat vett igénybe itt tartózkodása alatt? (%)
Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

A következőkben néhány kétdimenziós összefüggést mutatunk be. Ennek célja az, hogy a demográfiai változók mentén megmutassuk az eltérő szokásokat, potenciálisan fellelhető mintázatokat a szolgáltatások igénybevételével, értesüléssel és a Szüreti Napokon való részvétel gyakoriságával kapcsolatban. Ebben a részben kizárólag a statisztikai szempontból szignifikáns összefüggéseket mutatjuk be, a nem szignifikáns különbségeket nem közöljük.

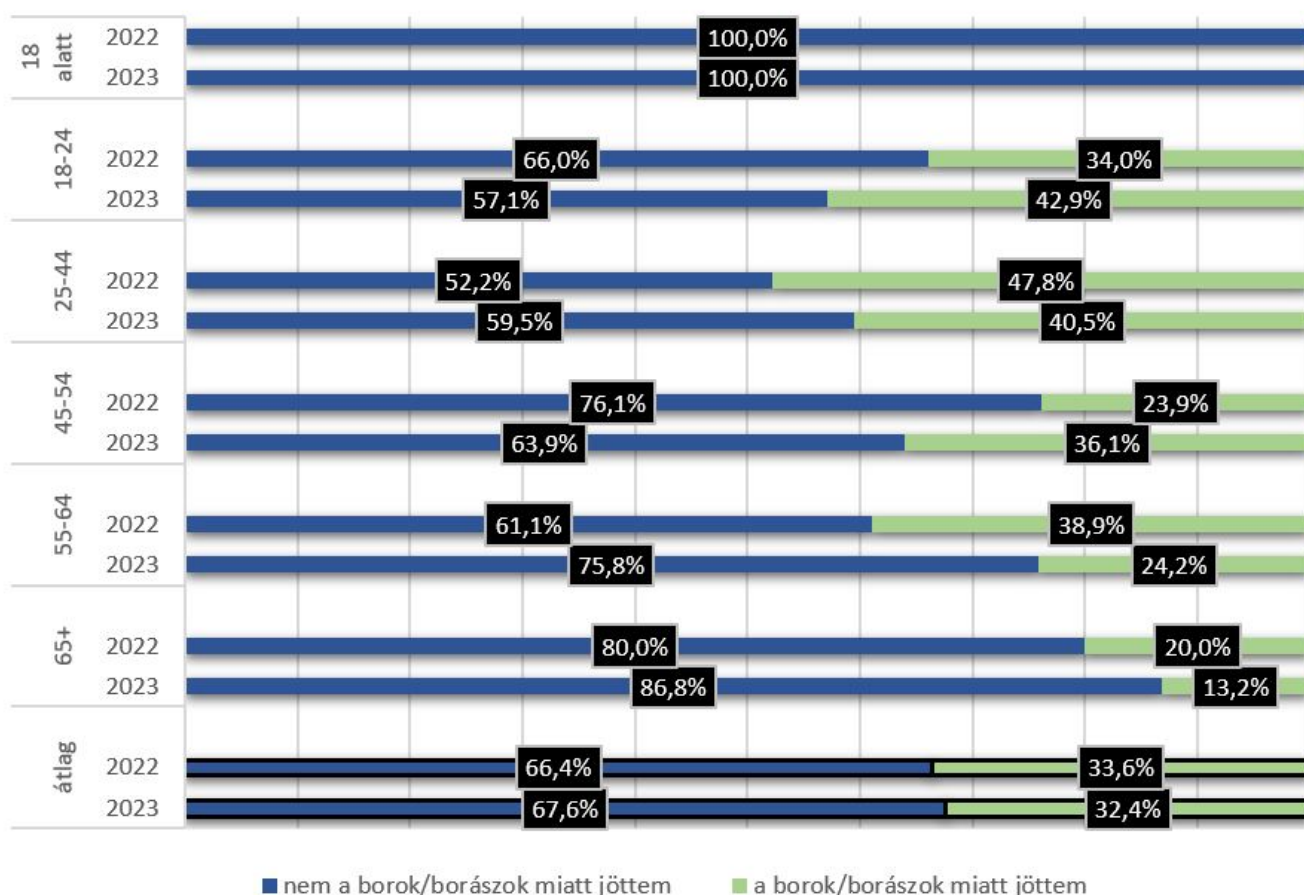
Azt vizsgálva, hogy mely látogatói csoportokat vonzott kifejezetten a helyi borok/borászok jelenléte, szignifikáns különbségeket tapasztalhatunk a válaszadók korcsoportja alapján mindkét vizsgált rendezvényen (13. ábra). Míg 2022-ben a 45-54 éves korosztály 23,9 százaléka érkezett kifejezetten a borok miatt a Szüreti Napokra, ami jelentősen alacsonyabb, mint a 2022-es átlag (33,6 százalék), addig 2023-ban ezen korosztály 36,1 százaléka érkezett a borok miatt a rendezvényre, ami viszont nem tér el markánsan az aktuális évi átlagtól (32,4 százalék). A két fesztivál között jelentős különbség mutatkozik a 18-24 éves korosztály esetében. 2022-ben a 18-24

évesek 34 százaléka érkezett a borok miatt a rendezvényre, ami átlagkörfüli érték volt abban az évben. Ezzel szemben 2023-ban a 18-24 éves korcsoport 42,9 százaléka a borok miatt látogatott a Szüreti Napokra, mely meghaladja a 2023-as évi átlagot (32,4 százalék). Az 55-64 éves korosztály esetében azonban csökkenés látható, hisz a 2022-es évben átlag fölötti arányban érkeztek a rendezvényre ezen korosztály résztvevői, viszont 2023-ban jóval az átlag alatti arányban válaszolták azt, hogy a borok miatt látogattak a rendezvényre.

13. ábra: A borok/borászok miatt. Milyen céllal jött a rendezvényre? – a válaszadó korcsoportja alapján (%)

Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

Az életkor és az adott motiváció közötti összefüggés mindkét évben szignifikáns (95 százalékos szinten a khi-négyszet próba p-értéke <0,05)

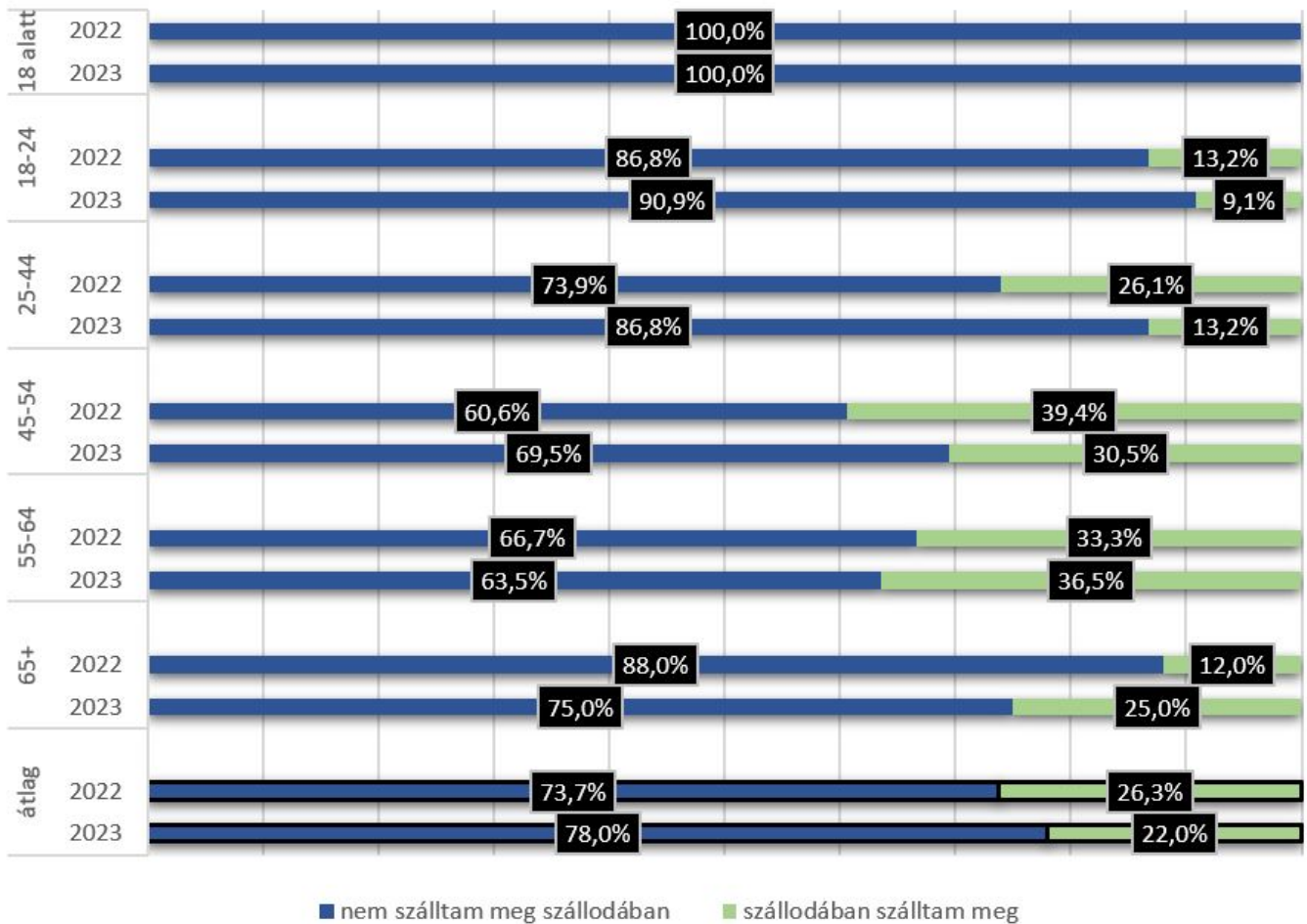

Szállodai szolgáltatást 2022-ben főként a középkorúak (45-54 évesek) vettek igénybe, azonban 2023-ban az idősebb korosztályra (55-64 évesek) volt jellemző a szállodában való megszállás (14. ábra). Míg a 65 év felettiek 2022-ben csekély arányban (12 százalék) szálltak meg szállodában, addig 2023-ban már átlagkörfüli arányban (25 százalék) vettek igénybe szállodai szolgáltatásokat. A 25-44 éves és a 45-54 éves korosztályok esetében 2022-höz viszonyítva csökkent azok aránya, akik szállodában szállnak meg a rendezvény ideje alatt.

14. ábra: Szálloda. Tokajban milyen szolgáltatásokat vett igénybe itt tartózkodása alatt? – a válaszadó korcsoportja alapján (%)

Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

Az életkor és az adott szolgáltatás közötti összefüggés mindkét évben szignifikáns (95 százalékos szinten a khi-négyzet próba p -értéke <0,05)

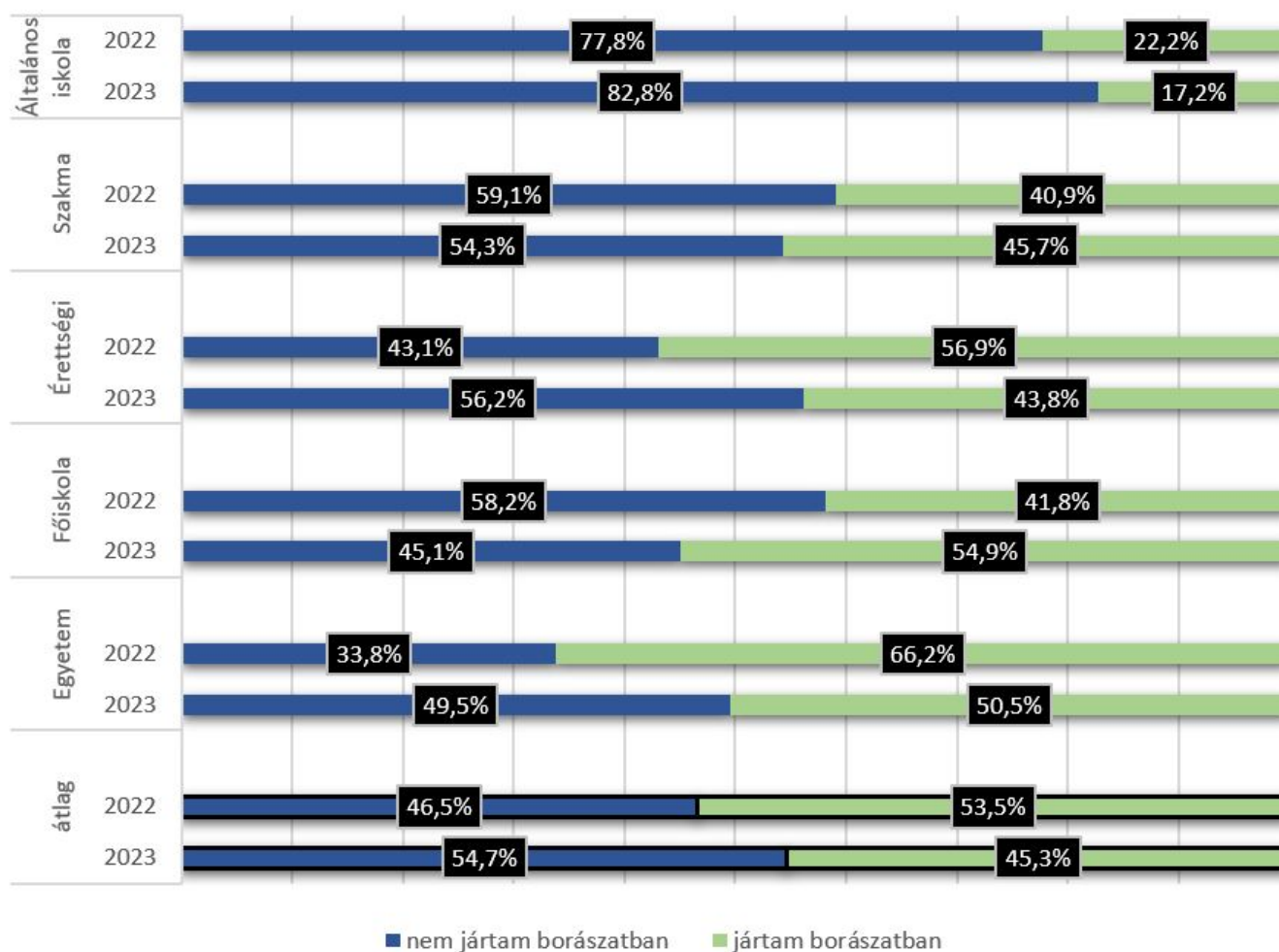
Az igénybe vett szolgáltatásokat az iskolai végzettség mentén vizsgáltuk meg. A 15. ábrán látható, hogy a 2022-es átlaghoz (53,5 százalék) képest 2023-ban csökkent azon látogatók aránya, akik jártak borászatban Tokajban tartózkodásuk alatt (45,3 százalék). 2022-ben az egyetemet végzettek kétharmada vett igénybe borászati szolgáltatásokat, míg 2023-ban csak a felük. Ilyesfajta csökkenés érzékelhető az érettségivel rendelkezők körében is, akiknek 56,9 százalékuk járt borászatban a tavalyi szezonban, azonban idén csak 43,8 százalékuk. A főiskolai végzettséggel rendelkezők 54,9 százaléka vett igénybe borászati szolgáltatást az aktuális (2023-as) évben, ami meghaladja az átlagot (45,3 százalék). A főiskolai végzettséggel rendelkezők esetében tehát növekedés történt, hisz 2022-ben 41,9 százalékuk járt borászatban, ami jelentősen alacsonyabb volt az átlagnál (53,5 százalék).

15. ábra: Borászat. Tokajban milyen szolgáltatásokat vett igénybe itt tartózkodása alatt? – a válaszadó iskolai végzettsége alapján (%)

Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

Az életkor és az adott szolgáltatás közötti összefüggés mindkét évben szignifikáns (95 százalékos

szinten a khi-négyzet próba p -értéke <0,05)

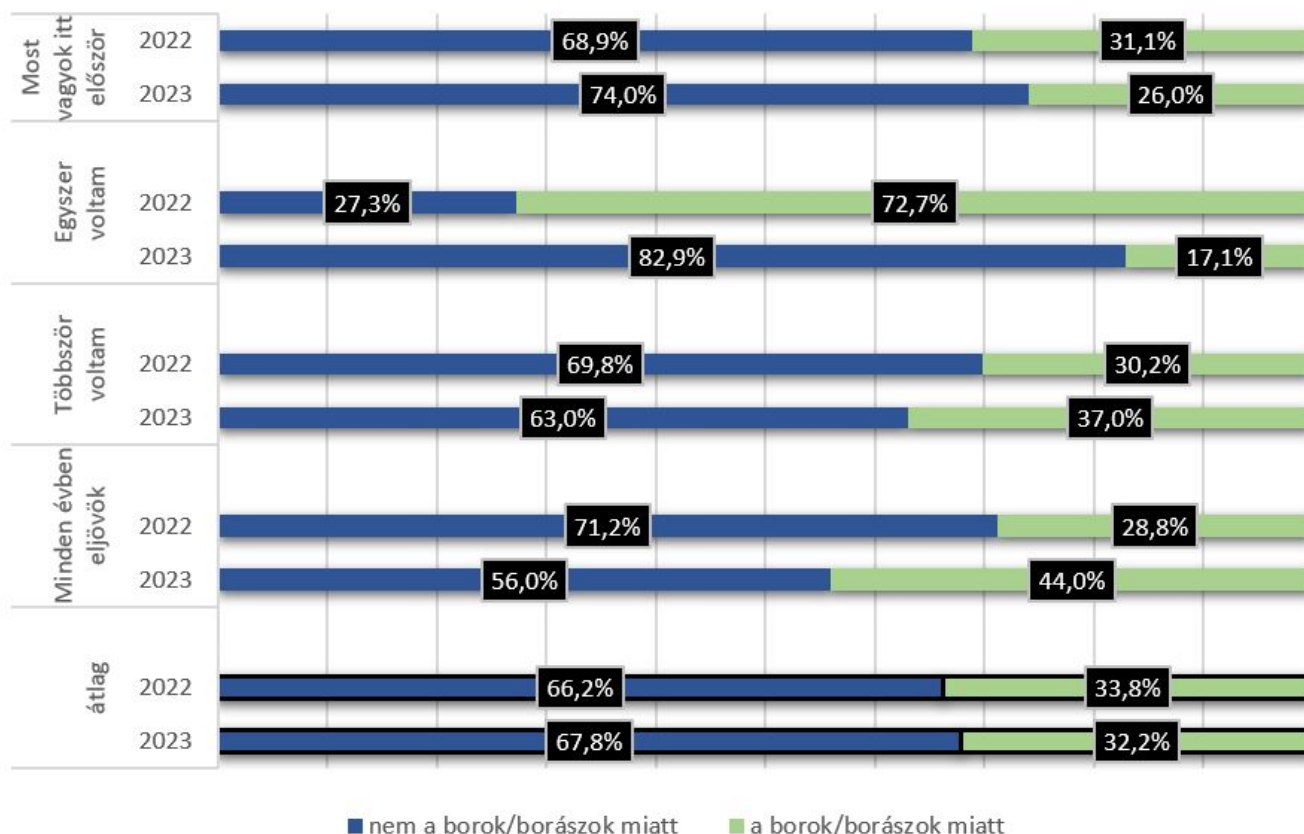

2022-ben a borok és a borászatok jellemzően azokat vonzották, akik csak másodjára jártak a rendezvényen (72,7 százalék), és legkevesbé azokat, akik minden évben eljönnek a rendezvényre (22,8 százalék, 16. ábra). A 2023-as szezonban viszont azok érkeztek kifejezetten a borok miatt a Szüreti Napokra, akik vagy többször jártak már a rendezvényen (37 százalék), vagy minden évben eljönnek (44 százalék). Ezzel ellentétben azok, akik csak másodjára jártak a rendezvényen csekély arányban (17,1 százalék) érkeztek a borászatok miatt.

16. ábra: A borok/borászok miatt. Milyen céllal jött a rendezvényre? – az alapján, hogy járt-e már korábban a rendezvényen (%)

Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

Az életkor és az adott motiváció közötti összefüggés mindkét évben szignifikáns (95 százalékos szinten a khi-négyzet próba p -értéke <0,05)

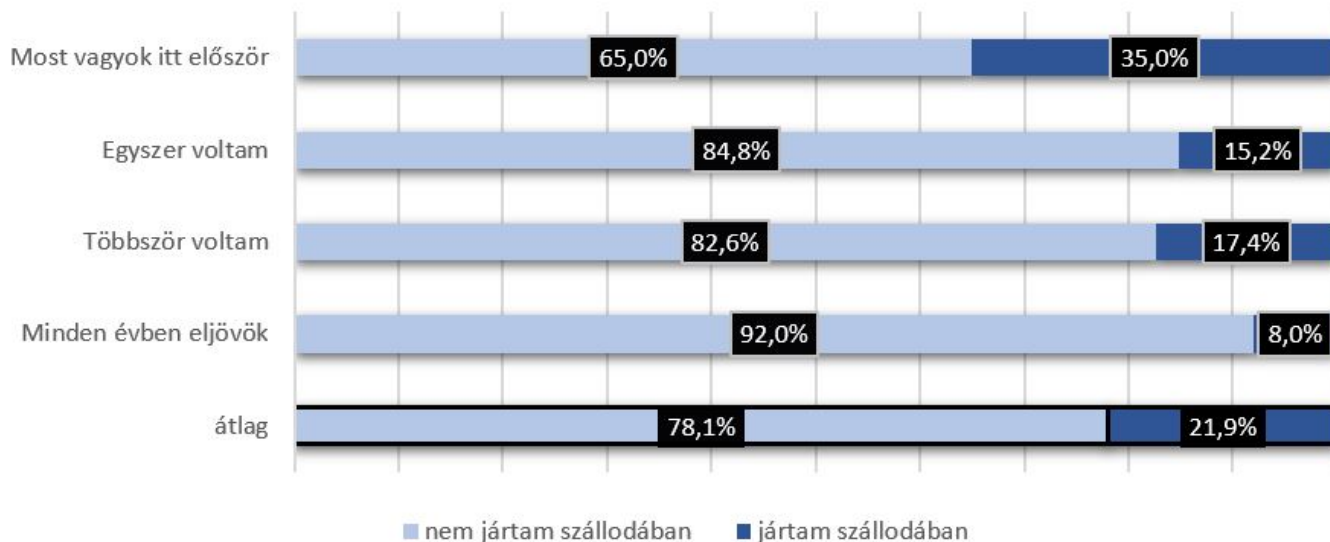

A következőkben azon összefüggések kerülnek bemutatásra, melyek kizárólag a 2023-as szezonban voltak szignifikánsak. Az igénybe vett szolgáltatásokat az alapján vizsgáltuk, hogy jártak-e már korábban a résztvevők a Szüreti Napok rendezvényén (17. ábra). Szállodai szolgáltatásokat jellemzően azok vettek igénybe, akik először jártak a rendezvényen (35 százalék). Viszont azok, akik már legalább egyszer jártak a Szüreti Napokon, az átlagnál (21,9 százalék) kisebb arányban szálltak meg szállodában, főleg azok a résztvevők, akik minden évben ellátogatnak a rendezvényre (8 százalék).

17. ábra: Szálloda. Tokajban milyen szolgáltatásokat vett igénybe itt tartózkodása alatt? - az alapján, hogy járt-e már korábban a rendezvényen (%)

Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

A vizsgált két változó közötti összefüggés szignifikáns (95 százalékos szinten a khi-négyzet próba p-értéke <0,05)

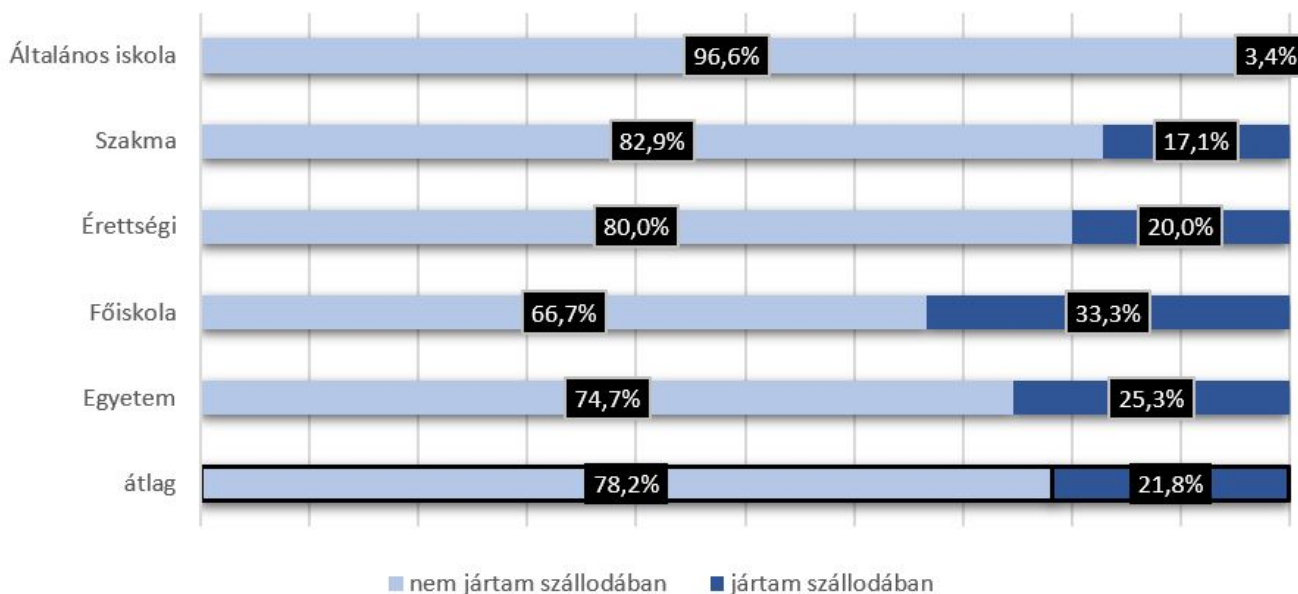

A szállodai szolgáltatások igénybevétele összefügg a válaszadók iskolai végzettségével is. A 18. ábrán látható, hogy átlagosan a résztvevők 21,8 százaléka szállt meg szállodában. Jellemzően a főiskolai végzettséggel rendelkezők (33,3 százalék) és az egyetemi végzettséggel rendelkezők (25,3 százalék) vettek igénybe szállodai szolgáltatást. Az érettségivel és szakmai végzettséggel rendelkezők átlagközelben szálltak meg szállodában (rendre 20 százalék, illetve 17,1 százalék), azonban azok, akiknek a legmagasabb iskolai végzettsége az általános iskola csekély arányban (3,4 százalék) szálltak meg szállodában Tokajban tartózkodásuk alatt.

18. ábra: Szálloda. Tokajban milyen szolgáltatásokat vett igénybe itt tartózkodása alatt? – a válaszadó iskolai végzettsége alapján (%)

Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022-ben 260, 2023-ban 357 fő)

A vizsgált két változó közötti összefüggés szignifikáns (95 százalékos szinten a khi-négyzet próba p-értéke <0,05)

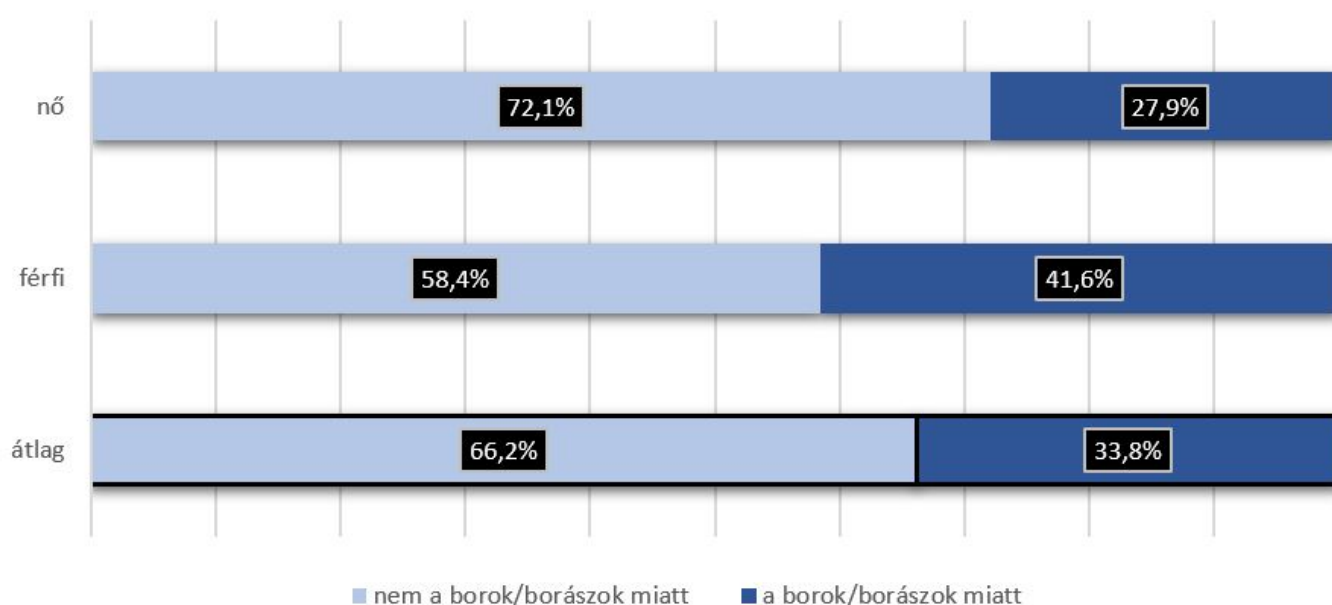
Ezt követően azokat az összefüggéseket fogjuk összefoglalni, melyek a 2022-es rendezvényen szignifikánsak voltak, azonban a 2023-as válaszadói bázis adatai mentén nem.

2022-ben az igénybe vett szolgáltatásokat nemek mentén is vizsgálták (19. ábra). A tavalyi (2022-es) adatok alapján a férfiak 41,6 százaléka érkezett a borászatok miatt a rendezvényre, míg a nők esetében ez az arány jelentősen alacsonyabbnak bizonyult (27,9 százalék). A 2022-es fesztivál résztvevőinek átlagosan 33,8 százaléka érkezett a rendezvényre a borászatok miatt.

19. ábra: A borok/borászok miatt. Milyen céllal jött a rendezvényre? – a válaszadó neme alapján (%)

Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022, 260 fő)

A vizsgált két változó közötti összefüggés szignifikáns (95 százalékos szinten a khi-négyzet próba p-értéke <0,05)

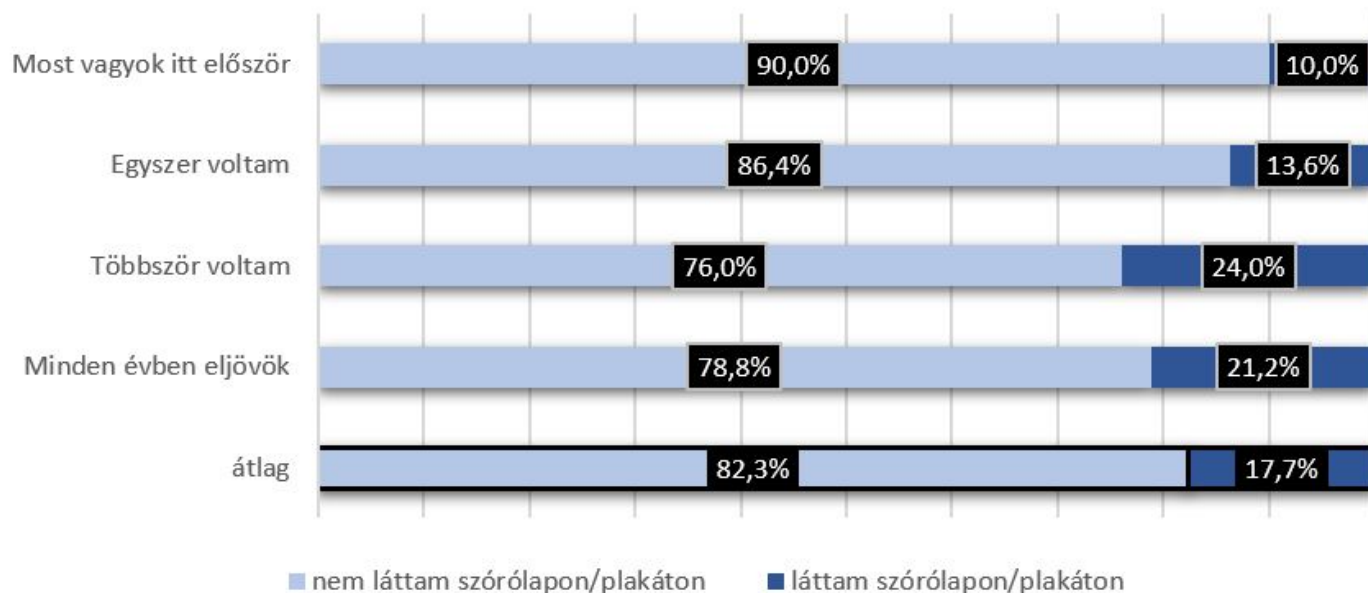

Az értesülés különböző formáit is vizsgálták az alapján, hogy járt-e már a válaszadó a Szüreti Napok rendezvényén. 2022-es adatok alapján jellemzően azok értesültek szórólapon vagy plakáton a rendezvényről, akik már többször voltak (24 százalék) a Szüreti Napokon, vagy akik minden évben ellátogatnak (21,2 százalék) a rendezvényre.

20. ábra: Szálloda. Tokajban milyen szolgáltatásokat vett igénybe itt tartózkodása alatt? – a válaszadó korcsoportja alapján (%)

Megjegyzés: az adatok bázisa a teljes minta (2022, 260 fő)

A vizsgált két változó közötti összefüggés szignifikáns (95 százalékos szinten a khi-négyzet próba p-értéke <0,05)

Összegzés

Tanulmányunkban Tokaj-Hegyalja legrégebbi szüreti fesztiválját vizsgáltuk a résztvevők szemszögéből kérdőíves módszerrel. Az eredményeket az alábbiakban foglaljuk össze.

A rendezvény látogatói bázisa mindkét fesztivál során heterogénnek tekinthető: nagyjából megegyező arányban töltötték ki kérdőívet nők és férfiak. Szintén heterogenitást mutat a válaszadók bázisa korcsoport és iskolai végzettség szempontjából.

Ez a sokszínűség a településtípusok szerinti megoszlásban is érzékelhető: az ország számos területéről érkeztek látogatók és több külföldön élő személy is szerepel a kitöltők között. Mindkét fesztivál esetében a látogatók jellemzően Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyéből és Szabolcs vármegyéből érkeztek.

A látogatók többsége járt már a Tokaj-hegyaljai Szüreti Napok rendezvényen legalább egy alkalommal. A 2022-es évhez képest valamelyest csökkent azon válaszadók aránya, akik minden évben ellátogatnak az eseményre.

A válaszadók közel 70 százaléka nagyon magas színvonalúnak ítéli meg a rendezvényt. A 2023-as rendezvény látogatói körében nőtt a borászatokkal, a vásárral, az árusokkal és az ételekkel való elégedettség szintje a 2022-es válaszadói bázishoz képest.

A 2023-as fesztivál látogatóinak kétharmada értesült interneten az eseményről. Az internet mellett az ismerősöktől való értesülés bizonyult a második leggyakoribb információforrásnak. Az előző fesztiválhoz képest jelentősen visszaesett azok aránya, akik szórólapon vagy plakáton értesültek a rendezvényről.

A 2022-es rendezvénnyel ellentétben az aktuális (2023-as) fesztiválon a látogatók jelentős aránya az utolsó pillanatban döntött arról, hogy a rendezvényre látogat, míg csökkent azoknak az aránya, akik kifejezetten a rendezvény miatt utaztak Tokajba.

A kérdőív kitöltőinek több mint egyharmada csak a rendezvényre érkezett Tokajba. A válaszadók közel fele vett továbbá igénybe gasztronómiai szolgáltatást. A különböző szolgáltatások

választásában megfigyelhető mintázat: a borászatok és a szállodában való megszállás jellemzően a magasan iskolázott látogatók körében népszerű.

Felhasznált irodalom:

- 267/2022.(XII.22.) határozat (Tokaj Város Önkormányzat)
- Dankóné Patkó Kornélia – Dankó József – Fintor Gábor (szerk.): Ismeretterjesztő konferencia a 950 éves Tokajról. https://tokajkultura.hu/images/2023/konferenciakotet_2023.pdf, ISBN 978-615 01-8695-5 (online pdf) (2023.11.05.)
- Dudás, K. & Hunyadi, Zs. (2005). *A hagyományos és a tömegkultúra szerepe a kulturális fogyasztásban. Találkozások a kultúrával 6.* Magyar Művelődési Intézet – MTA Szociológiai Kutatóintézet.
- Hunyadi, Zs. (2005). *Kulturálódási és szabadidő eltöltési szokások, életmód csoportok. Találkozások a kultúrával 7.* Magyar Művelődési Intézet – MTA Szociológiai Kutatóintézet.
- Kultstat (2022). *Kulturális statisztika adatai.* www.kultstat.oszk.hu (2023.02.27.)
- Kundi Viktória (2013): Fesztiválok városokra gyakorolt gazdasági és társadalmi-kulturális hatásainak elemzése. PhD-értekezés. Széchenyi István Egyetem, Győr.
- Művészeti Fesztiválok Nyilatkozata a Kultúrák Közötti Párbeszédéről (2008), <http://www.efa.aef.eu/festivalsdeclaration/documents/declaration/declaration.hu.pdf> (2010. augusztus 17).
- Pavluska Valéria (2016): Milyen kultúrafogyasztók a magyarok? – A hazai kultúrafogyasztás átfogó mintázatai In: Fehér, A., Kiss, V. Á., Soós, M. & Szakály, Z. (szerk.): *EMOK XXII. Országos Konferencia 2016 Tanulmánykötet: Hitelesség és értékorientáció a marketingben.* Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, 435-445.
- Pavluska, Valéria - Jakopánecz, Eszter - Törőcsik, Mária (2018): *Kultúra. A magyar lakosság kultúrával kapcsolatos beállítódása és követett magatartása generációs szemléletű vizsgálattal.* EFOP-3.6.1-16-2016-00004. PTE KTK. https://ktk.pte.hu/sites/ktk.pte.hu/files/images/tudomany/rendezvenyek/fogyasztas/efop_generaciok_kultura_2018_0.pdf (2023.10.28.)
- Sulyok Judit – Sziva Ivett (2009): A fesztiválturizmus nemzetközi és hazai tendenciái. Turizmus bulletin. 3. sz.
- Századvég Politikai Iskola Alapítvány (2018). *Kultúrafogyasztás Magyarországon, 2017. Irodalmi áttekintés és primer kutatás.* <https://szazadveg.hu/2022.%20j%C3%BAlius%2011-ig%20R%C3%89GI/tarsadalomtudomanyi-kutatocsoport/szazadveg-kutatas-kulturafogyasztas-magyarorszagon-2017.pdf> (2023.02.27.)

Internetes forrás:

- www.tokajszuretinapok.hu